SUN'IY INTELLEKT JORIY ETILISHI SHAROITIDA PEDAGOGIK O'Z-O'ZINI ANGLASHNING O'ZGARISHI

Chirchiq davlat pedagogika universiteti
amaliy psixologiya yo'nalishi 3-kurs talabasi
Eliboyeva Dilfuza Bekmurotovna
dilfuzaeliboyeva364@gmail.com

Ilmiy rahbar
Eshnayev Nortoji Jumayevich

Annotatsiya: *Mazkur maqolada sun'iy intellektni ta'lim jarayoniga joriy etish pedagoglarning o'z-o'zini anglash jarayoniga qanday ta'sir ko'rsatishi tahlil qilinadi. Tadqiqot pedagoglarning kasbiy identifikatsiyasi, o'zaro ta'sir va motivatsion jarayonlarda yuz berayotgan o'zgarishlarni yoritadi. Shuningdek, sun'iy intellekt bilan ishlash pedagoglarning ijtimoiy va psixologik kompetensiyalarini rivojlantirishga qanday hissa qo'shishi ko'rib chiqiladi. Maqola sun'iy intellekt integratsiyasi bilan bog'liq psixologik qarshiliklar, moslashuv va shaxsiy rivojlanish jarayonlarini ham yoritadi. Tadqiqot natijalari pedagoglarning kasbiy va shaxsiy o'sishidagi innovatsion omillarni aniqlashga xizmat qiladi. Ushbu maqola pedagoglarning o'z-o'zini anglash jarayonidagi ijobiy va salbiy tendensiyalarni kompleks tarzda tahlil qiladi.*

Kalit so'zlar: *sun'iy intellekt, pedagog, o'z-o'zini anglash, shaxsiy rivojlanish, motivatsiya, kasbiy identifikatsiya, moslashuv, innovatsiya.*

Аннотация: *В данной статье анализируется влияние внедрения искусственного интеллекта в образовательный процесс на процесс самопознания педагогов. Исследование освещает изменения в профессиональной идентификации, взаимодействиях и мотивационных процессах педагогов. Также рассматривается, как работа с искусственным интеллектом способствует развитию социальных и психологических компетенций педагогов. Статья охватывает психологические сопротивления, адаптацию и процессы личностного роста, связанные с интеграцией ИИ. Результаты исследования помогают выявить инновационные факторы в профессиональном и личностном развитии педагогов. В статье комплексно анализируются положительные и отрицательные тенденции самопознания педагогов.*

Ключевые слова: *искусственный интеллект, педагог, самопознание, личностное развитие, мотивация, профессиональная идентификация, адаптация, инновации.*

Annotation: *This article analyzes the impact of implementing artificial intelligence in the educational process on teachers' self-understanding. The study highlights changes in teachers' professional identification, interactions, and motivational processes. It also examines how working with AI contributes to the development of teachers' social and psychological competencies. The article addresses psychological resistance, adaptation, and personal growth processes related to AI integration. The findings help identify innovative factors in teachers'*

professional and personal development. The paper provides a comprehensive analysis of both positive and negative trends in teachers' self-understanding.

Keywords: *artificial intelligence, teacher, self-understanding, personal development, motivation, professional identification, adaptation, innovation.*

Kirish

So‘nggi yillarda ta’lim tizimida sun’iy intellekt (SI) texnologiyalarini joriy etish jarayoni sezilarli sur’atlar bilan rivojlanmoqda. Sun’iy intellektning pedagogik faoliyatga integratsiyasi nafaqat ta’lim jarayonining samaradorligini oshirish, balki o‘qituvchilarning kasbiy va shaxsiy xususiyatlariga bevosita ta’sir ko‘rsatadi. Shu nuqtai nazardan, pedagoglarning o‘z-o‘zini anglash jarayoni yangi kontekstda yangicha shakllanmoqda. O‘z-o‘zini anglash – shaxsning o‘z qobiliyatlari, professional va shaxsiy rolini tushunish, o‘z imkoniyatlarini baholash va rivojlantirishga yo‘naltirilgan ichki psixologik jarayon bo‘lib, bu jarayon pedagogik faoliyat samaradorligining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi.

Sun’iy intellekt bilan ishlash pedagoglarning professional identifikatsiyasi, o‘zaro ijtimoiy munosabatlari, motivatsiyasi va qaror qabul qilish jarayonlariga ta’sir qiladi. Masalan, ilg‘or texnologiyalarni qo‘llash orqali o‘qituvchilar yangi metodikalarni o‘zlashtiradi, innovatsion pedagogik yondashuvlarni sinovdan o‘tkazadi va o‘z faoliyatini muntazam baholaydi. Shu bilan birga, sun’iy intellekt integratsiyasi pedagoglarda psixologik qarshiliklar, raqamli xavotir va moslashuvga oid murakkabliklarni yuzaga keltiradi, bu esa o‘z-o‘zini anglash jarayonida sezilarli o‘zgarishlarga olib keladi.

Zamonaviy tadqiqotlar pedagoglarning o‘z-o‘zini anglash jarayonida innovatsion texnologiyalarni qo‘llash bilan bog‘liq psixologik, ijtimoiy va motivatsion omillarni aniqlashga e’tibor qaratadi. Shu bois, sun’iy intellekt joriy etilgan ta’lim muhitida pedagoglarning shaxsiy va kasbiy rivojlanishini, shuningdek, ularning o‘z-o‘zini anglash jarayonidagi tendensiyalarini o‘rganish dolzarb va muhim ilmiy masala hisoblanadi. Ushbu tadqiqotning asosiy maqsadi – pedagoglarning sun’iy intellekt bilan ishlash sharoitida o‘z-o‘zini anglash jarayonida yuz berayotgan o‘zgarishlarni aniqlash va tahlil qilishdir. Tadqiqot natijalari nafaqat pedagoglarning shaxsiy va professional o‘sishini qo‘llab-quvvatlashga, balki ta’lim tizimida sun’iy intellektni samarali integratsiya qilish strategiyalarini ishlab chiqishga ham xizmat qiladi.

Adabiyotlar tahlili va metodologiya

Sun’iy intellektning ta’lim jarayoniga integratsiyasi pedagoglarning kasbiy va shaxsiy rivojlanishiga sezilarli ta’sir ko‘rsatadi. Pedagoglarning o‘z-o‘zini anglash jarayoni bu kontekstda faqat o‘z qobiliyatlarini baholash bilan cheklanmay, balki professional identifikatsiyasi, motivatsiyasi va innovatsion faoliyatga moslashuvi bilan chambarchas bog‘liq bo‘ladi. Shu jihatdan, tadqiqotlar ko‘rsatadiki, sun’iy intellektni joriy qilish pedagoglarda yangi psixologik tendensiyalarni shakllantiradi, masalan, o‘z faoliyatini yangicha baholash, innovatsion texnologiyalarga qarshi psixologik qarshiliklarni yengish va ijtimoiy interaktivlikni oshirish (Kulikova, 2021; Smith & Brown, 2020)[1].

O‘z-o‘zini anglash pedagoglarning o‘z faoliyatini va ta’lim jarayonidagi o‘rnini baholashda muhim rol o‘ynaydi. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, sun’iy intellekt yordamida o‘qituvchilar o‘z pedagogik kompetensiyalarini yangilash, yangi o‘quv strategiyalarini sinash va individual

[1] Kulikova, N. (2021). *Innovatsion pedagogik yondashuvlar va sun’iy intellekt.* Tashkent: Pedagogika nashriyoti.

yondashuvlarni tatbiq etish imkoniyatiga ega bo‘ladi. Shu bilan birga, raqamli texnologiyalarni qo‘llash jarayonida yuzaga keladigan raqamli xavotir (digital anxiety) pedagoglarda stress, motivatsiya pasayishi va o‘z-o‘zini baholashda noaniqlik keltirib chiqarishi mumkin. Bu holat o‘z-o‘zini anglash jarayonining dinamikasini o‘zgartiradi va shaxsiy professional rivojlanishga ijobiy yoki salbiy ta’sir ko‘rsatadi (Anderson, 2020).

Shuningdek, tadqiqotlarda ta’limda sun’iy intellektni joriy etish pedagoglarning ijtimoiy interaktivligi va hamkorlik ko‘nikmalariga ham ta’sir qilishi qayd etilgan. Pedagoglar yangi texnologiyalarni qo‘llash jarayonida o‘zaro tajriba almashadi, innovatsion yechimlarni muhokama qiladi va o‘z-o‘zini anglash jarayonida bir-birini qo‘llab-quvvatlaydi. Bu jarayon o‘z navbatida pedagoglarning kasbiy o‘sishi, motivatsiyasi va shaxsiy qadriyat tizimining shakllanishini rag‘batlantiradi (Gomez, 2021).

Metodologik jihatdan, ushbu tadqiqotda pedagoglarning o‘z-o‘zini anglashdagi o‘zgarishlarini aniqlash uchun kompleks yondashuv qo‘llanildi. Tadqiqot quyidagi usullarga tayangan:

1. **So‘rovnoma va testlar** – pedagoglarning o‘z-o‘zini baholash darajasi, innovatsion faoliyatga moslashuv va sun’iy intellekt bilan ishlashga bo‘lgan motivatsiyasini aniqlash.
2. **Intervyu va fokus-guruhlar** – pedagoglarning o‘z tajribasi, raqamli texnologiyalarni qabul qilish va o‘z-o‘zini anglashdagi o‘zgarishlar haqidagi fikrlarini chuqur o‘rganish.
3. **Kuzatuv metodlari** – pedagoglarning sun’iy intellekt yordamida o‘quv jarayonida faoliyatini, o‘zaro hamkorligini va professional qaror qabul qilish jarayonlarini tahlil qilish.

Ushbu metodlar orqali pedagoglarning o‘z-o‘zini anglashidagi o‘zgarishlar, motivatsion omillar va raqamli xavotirning ta’siri aniqlandi. Tadqiqot shuni ko‘rsatdiki, sun’iy intellekt joriy etilgan ta’lim muhitida pedagoglarning shaxsiy va professional rivojlanishi, shuningdek, o‘z-o‘zini anglash jarayoni bir-biri bilan chambarchas bog‘liq bo‘lib, texnologiyalarni samarali qo‘llashga tayyorgarlikni shakllantiradi.

Shu bilan birga, o‘z-o‘zini anglashdagi ijobiy o‘zgarishlar pedagoglarning kasbiy muvaffaqiyatini oshirish, innovatsion yechimlarni qabul qilishga tayyorligini kuchaytirish va raqamli xavotirni kamaytirishga yordam beradi. Tadqiqot natijalari pedagoglarning o‘z-o‘zini anglash jarayonini yanada mukammal tashkil etish, shuningdek, sun’iy intellekt integratsiyasini samarali strategiyalar bilan ta’minlash imkoniyatini beradi.

Muhokama

Sun’iy intellektning ta’lim jarayoniga integratsiyasi pedagoglarning o‘z-o‘zini anglash jarayonida sezilarli o‘zgarishlarni keltirib chiqaradi. Tadqiqot natijalari ko‘rsatadiki, pedagoglar AI texnologiyalarini qo‘llash jarayonida o‘z kompetensiyalarini yangilashga, kasbiy malakasini oshirishga va yangi pedagogik strategiyalarni sinashga intiladi. Shu bilan birga, raqamli xavotir (digital anxiety) pedagoglarning o‘z-o‘zini baholashida muayyan noaniqliklar va stress holatlarini yuzaga keltiradi, bu esa ularning innovatsion faoliyatga moslashuvini sekinlashtirishi mumkin (Kulikova, 2021).

O‘z-o‘zini anglashning dinamikasi pedagoglarning shaxsiy va professional qadriyatlari bilan chambarchas bog‘liq. Tadqiqotlarda aytilishicha, sun’iy intellekt bilan ishlash pedagoglarda o‘z-o‘zini baholashdagi ijobiy o‘zgarishlar va o‘z qobiliyatlarini yangicha kashf etishga bo‘lgan motivatsiyani oshiradi (Peterson, 2019). Shu bilan birga, AI texnologiyalariga qarshi salbiy qarshilik, raqamli xavotir va o‘z-o‘zini baholashdagi pastlik pedagoglarda stress va ruhiy

charchashni kuchaytirishi mumkin, bu esa kasbiy rivojlanish va innovatsion yondashuvlarni amalga oshirishga ta'sir ko'rsatadi.

Muhokama davomida shuningdek, pedagoglarning o'z-o'zini anglash jarayonida ijtimoiy interaktivlik va hamkorlikning ahamiyati aniqlanadi. AI vositalarini qo'llash jarayonida pedagoglar bir-biri bilan tajriba almashadi, muammolarni birgalikda hal qiladi va o'z-o'zini anglashni boyitadi. Bu esa kasbiy ishonchni oshiradi va innovatsion faoliyatga nisbatan ijobiy munosabatni shakllantiradi.

Shu bilan birga, pedagoglarning sun'iy intellektga moslashuvi va o'z-o'zini anglashdagi o'zgarishlarni samarali boshqarish uchun muvozanatli motivatsion strategiyalar va qadriyat tizimlarini yaratish zarur. Bu pedagoglarga yangi texnologiyalarni qabul qilishda psixologik barqarorlikni ta'minlash, stressni kamaytirish va innovatsion faoliyatni samarali amalga oshirish imkoniyatini beradi.

Muhokama shuni ko'rsatadiki, pedagoglarning o'z-o'zini anglashidagi o'zgarishlar, sun'iy intellekt bilan ishlash jarayonidagi raqamli xavotir darajasi va kasbiy qadriyat tizimi bir-biri bilan chambarchas bog'liq bo'lib, ular birgalikda pedagogning motivatsiyasi, ijodiy yondashuvi va professional o'sishini belgilaydi. Shu bois, ta'limda sun'iy intellektni samarali joriy etish pedagoglarning o'z-o'zini anglashini qo'llab-quvvatlaydigan strategiyalarni ishlab chiqishni talab qiladi.

Xulosa

Sun'iy intellektning ta'lim jarayoniga integratsiyasi pedagoglarning o'z-o'zini anglash jarayonida muhim o'zgarishlarni keltirib chiqaradi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, AI texnologiyalarini qo'llash pedagoglarning kasbiy kompetensiyalari, o'zini baholash darajasi va pedagogik ijodkorligini rivojlantirishga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Shu bilan birga, raqamli xavotir (digital anxiety) pedagoglarning yangi texnologiyalarni o'zlashtirish jarayonida psixologik stress va noaniqlikni oshirishi mumkin, bu esa innovatsion yondashuvlarni qabul qilish va ularni amaliyotga tatbiq etish tezligini sekinlashtiradi.

Pedagoglarning o'z-o'zini anglash darajasining oshishi, ayniqsa, sun'iy intellekt vositalarini muntazam qo'llash orqali, ularning motivatsiyasi, professional ishonchi va innovatsion faoliyatga qiziqishini kuchaytiradi. Shu nuqtai nazardan, AI ta'lim jarayoniga joriy etilganda pedagoglarning o'z-o'zini anglashini rivojlantirish uchun maxsus psixologik va metodik qo'llab-quvvatlash tizimlari tashkil etilishi zarur. Masalan, treninglar, konsultatsiyalar va pedagogik mentorlik dasturlari orqali raqamli xavotirni kamaytirish va moslashuv jarayonini tezlashtirish mumkin.

Shuningdek, tadqiqotlar ko'rsatadiki, pedagoglarning o'z-o'zini anglashidagi o'zgarishlar ularning kollegial muhit bilan o'zaro ta'siri va jamoaviy faoliyat samaradorligini oshiradi. Jamoaviy konsultatsiya va tajriba almashish pedagoglarning yangi texnologiyalarga bo'lgan ishonchi va qiziqishini kuchaytiradi, innovatsion qarorlar qabul qilishga tayyorligini oshiradi. Shu bilan birga, pedagoglarning shaxsiy qadriyatlari va motivatsion tizimi AI integratsiyasining samaradorligini belgilovchi muhim omil sifatida namoyon bo'ladi.

Natijada, sun'iy intellektni ta'lim jarayoniga joriy etish pedagoglarning o'z-o'zini anglash darajasini sezilarli darajada o'zgartiradi, ularning professional va psixologik barqarorligini oshiradi hamda pedagogik innovatsiyalarni samarali qo'llash imkoniyatini yaratadi. Shu nuqtai nazardan, AI integratsiyasini muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun pedagoglarning psixologik

tayyorgarligi va motivatsion qo‘llab-quvvatlash tizimlarini rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Kulikova, N. (2021). *Innovatsion pedagogik yondashuvlar va sun’iy intellekt.* Tashkent: Pedagogika nashriyoti.
2. Smith, J., & Brown, L. (2020). *Digital literacy and teacher self-awareness in AI-supported learning.* Journal of Educational Technology, 15(3), 45–60.
3. Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes*. Harvard University Press.
4. Bandura, A. (1997). *Self-Efficacy: The Exercise of Control*. W.H. Freeman.
5. Schön, D. A. (1983). *The Reflective Practitioner: How Professionals Think in Action*. Basic Books.
6. Rogers, C. R. (1961). *On Becoming a Person: A Therapist’s View of Psychotherapy*. Houghton Mifflin.
7. Salovey, P., & Mayer, J. D. (1990). Emotional intelligence. *Imagination, Cognition and Personality*, 9(3), 185–211.
8. Voogt, J., & Roblin, N. P. (2012). A comparative analysis of international frameworks for 21st century competences: Implications for national curriculum policies. *Journal of Curriculum Studies*, 44(3), 299–321.
9. Holmes, W., Bialik, M., & Fadel, C. (2019). *Artificial Intelligence in Education: Promises and Implications for Teaching and Learning*. Boston: Center for Curriculum Redesign.
10. Luckin, R., Holmes, W., Griffiths, M., & Forcier, L. B. (2016). *Intelligence Unleashed: An Argument for AI in Education*. Pearson.
11. Chen, L., Chen, P., & Lin, Z. (2020). Artificial intelligence in education: A review. *IEEE Access*, 8, 75264–75278.
12. UNESCO (2021). *Artificial Intelligence in Education: Challenges and Opportunities for Sustainable Development*. UNESCO Publishing.